Jazyk ako kľúčový faktor integrácie a integračných politík

Terézia Seresová

Abstract

Language as a Key Factor of Integration and Integration Policies. *The paper deals with the issue of the integration of migrants, specifically the acquisition of the language of the native society. In the first part, the paper approaches language acquisition as a key integration factor. In the second part, the paper clarifies the position of language in the integration of migrants with the help of the analysis of the document Integration Policy of the Slovak Republic. The paper aims to identify the issue of language in the integration of migrants in Slovakia. The article concludes that the debate on integration policy is absent in the political discourse in Slovakia; on the contrary, migration is securitized, i.e. presented as a threat.*

Keywords: integration, language, integration policy, public policy, migrants, Slovakia.
Kľúčové slová: integrácia, jazyk, integračná politika, verejná politika, migranti, Slovensko.

Úvod

Výskum jazyka politiky môže mať rôznu podobu. Lingvisti sa môžu venovať iným aspektom používania jazyka politiky, než politológovia. Na výskum jazyka politiky je však možné sa pozrieť aj z pohľadu výskumu iných aspektov, a síce medzinárodnej migrácie, resp. integrácie. Bez jazyka, ako to bude viackrát uvedené v nasledujúcom texte, si len ťažko vieme predstaviť dobre nastavený a v konečnom dôsledku aj úspešný proces začleňovania cudzincov do spoločnosti cieľovej krajiny migrácie.

Integrácia predstavuje zložitý proces začleňovania imigrantov do autochtónnej spoločnosti. Odborníci na integráciu zdôrazňujú, že osvojenie si jazyka autochtónnej spoločnosti patrí medzi najzásadnejšie predpoklady úspešnej integrácie a úroveň ovládanie jazyka má vplyv na samotné zamestnanie sa, respektíve integráciu na pracovnom trhu, a v neposlednom rade aj na začlenenie do spoločnosti (Baršová, Barša 2005: 88-93; Goodman 2010: 753-772; Štefančík, Stradiotová, Seresová 2022). Aby integrácia prebehla

úspešne, štáty, resp. vlády naformulujú integračnú politiku a následne sa ju za pomoci naformulovaných opatrení a cieľov snažia uviesť do praxe.

Úlohou integračnej politiky je vytvoriť pravidlá tak, aby sa imigranti čo najefektívnejším spôsobom stali súčasťou spoločnosti cieľovej krajiny a podieľali sa na jej vytváraní a formovaní. Úspešná integrácia je zásadná nielen pre prichádzajúcu zahraničnú migráciu, ale v rovnakej miere aj pre prijímajúcu autochtónnu spoločnosť nielen z hľadiska ekonomických výhod plynúcich z migrácie, ale aj pre blaho migrantov a bezpečnosť, stabilitu, sociálnu harmóniu a prosperitu spoločnosti prijímajúceho štátu. Odborníci a organizácie pracujúce s migrantami spoločne chápu, že pojem „integrácia" je vnímaný odlišne v závislosti od krajiny a kontextu. Aby integračná politika prebehla úspešne, je dôležité, aby vzájomné prispôsobenie sa medzi hostiteľskou spoločnosťou a migrantmi a ich dialóg vychádzal zo spoločných hodnôt. Jazyk predstavuje základný nástroj v medzikultúrnom dialógu, ktorý je nevyhnutný pre úspešnú na integráciu (Baršová, Barša 2005: 88-93; Štefančík, Lenč 2012).

Vstupnou bránou k úspešnej integrácii je nepochybne jazyk. Mnohé európske krajiny vyžadujú od prichádzajúcich migrantov určitú znalosť jazyka autochtónnej spoločnosti, ak chcú získať vstupné vízum, trvalý pobyt alebo občianstvo. Niektoré európske krajiny poskytujú migrantom jazykové kurzy, ktoré sú doplnené o kurzy „kultúrnych znalostí autochtónnej spoločnosti" (Extramiana, Pulinnx, Van Avermaet 2014). S jazykom sa totiž spája poznávanie kultúry domácej spoločnosti. A nielen jej poznanie, ale rovnako akceptácia. Akceptácia kultúrnych odlišností a hodnotového systému prijímajúcej krajiny (Joppke 2017). Samotnému získaniu občianstva predchádza skúška z jazyka a kultúrnych a historických znalostí konkrétnej krajiny, v ktorej chce migrant získať občianstvo. Týmto spôsobom sa jazyk stal ústredným prvkom prisťahovaleckých a integračných politík európskych krajín a Slovenská republika nie je výnimkou. A to aj napriek tomu, že v politickom diskurze táto téma absentuje.

Podľa Garciovej (2017) jazyková integrácia často znamená zabezpečenie toho, aby migranti hovorili jazykom konkrétneho štátu, do ktorého prichádzajú. Ovládanie jazyka spoločnosti cieľovej krajiny migrácie uľahčenie na trhu práce (Přívara, Kiner 2021), pre deti to znamená, že môžu komunikovať so svojimi spolužiakmi, lepšie sa orientuje v rôznych typoch sociálnych skupín a v neposlednom rade, ovládanie jazyka znamená lepšie prekovanie prípadných interkultúrnych nedorozumení (Čiefová 2020). V Slovenskej republike migranti, ktorí získajú občianstvo (ktorému predchádza jazyková skúška) sa môžu aktívne zapájať do spoločnosti nielen ekonomicky, ale aj politicky, spoločensky, prípadne môžu byť aktívnejší vo svojom bezprostrednom sociálnom prostredí.

Podľa odborníkov je cieľom integračnej politiky začleniť migrantov do spoločnosti cieľového štátu tak, aby po nejakom čase neboli viac odkázaní na podporu štátu, boli ochotní uznávať princípy právneho a politického systém, akceptovali kultúrne zvyky a tradície, a na patričnej úrovni ovládali jazyk príslušníkov autochtónnej spoločnosti (Stojarová 2020; Liďák, Štefančík 2022). Je na mieste sa touto otázkou zaoberať, a to najmä pre mimoriadne vysoký počet migrantov z vojnou sužovanej Ukrajiny (Teke Lloyd, Sirkeci 2022). Z tohto dôvodu si príspevok dáva za cieľ priblížiť osvojenie si jazyka autochtónnej spoločnosti ako základný pilier úspešnej integrácie. Príspevok za pomoci analýzy Integračnej politiky SR sa zameria na rolu osvojenia si jazyka migrantmi v uvedenom dokumente.

Osvojenie si jazyka autochtónnej spoločnosti

Na ovládanie jazyka cieľovej krajiny migrácie ako bazálneho predpokladu úspešnej integrácie sú dnes postavené súčasné integračné politiky štátov západnej Európy. Európske krajiny používajú ovládanie národného jazyka ako nástroj na rozlíšenie medzi migrantmi, ktorí sú vítaní a integrovaní, a tými, ktorí nie sú (Garcia 2017). Je preto pochopiteľné, že ovládanie jazyka domácej spoločnosti môže zároveň pomáhať odstraňovať rôzny druhy negatívnych stereotypov, ktoré domáca populácia, najmä v spoločnostiach bez migračnej histórie a skúsenostiach, bude mať.

Integrácia prebieha na rôznych úrovniach, ale podľa Oberndörfera (2001) je pre demokratické štáty najvyšším politickým cieľom integrácie migrantov identifikácia migrantov „s politickými hodnotami ústavy, právneho poriadku a politickými inštitúciami". Podľa Sary Wallace Goodman (2010: 768): „integrácia prisťahovalcov je bezpochyby jednou z najnaliehavejších politických a sociálnych výziev, ktorým liberálne národné štáty v súčasnosti čelia, a občianska integrácia je dôležitou a objavnou odpoveďou na tento problém".

Už v starších integračných modeloch, ktoré v 21. storočí ustúpili do úzadia, predstavovalo ovládanie jazyka autochtónnej spoločnosti prvú úroveň asimilácie (Faist 2004: 84-85). Sociológovia sa pri hodnotení asimilácie imigrantov spoliehajú na štyri hlavné kritériá: sociálno-ekonomický status, geografické rozloženie, ovládanie jazyka a zmiešané manželstvá. William A.V. Clark (2003: 165) definuje asimiláciu prisťahovalcov v Spojených štátoch ako „spôsob pochopenia sociálnej dynamiky americkej spoločnosti a toho, že ide o proces, ktorý sa vyskytuje spontánne a často neúmyselne v priebehu interakcie medzi väčšinovými a menšinovými skupinami."

Štúdia Bleakleyho a China (2010) zistila, že ľudia, ktorí prišli do cieľovej krajiny vo veku do deviatich rokov, majú tendenciu osvojiť si jazyk rovnako ako príslušníci autochtónnej spoločnosti. Štúdia rovnako zaznamenala sociokultúrne vplyvy asimilácie a to, že deti imigrantov, ktoré sa prispôsobia integráciou alebo asimiláciou, sú prijímané pozitívnejšie ako deti, ktoré sa prispôsobujú marginalizáciou alebo separáciou.

V 21. storočí skúmajú ekonómovia okrem platov aj politické a sociálne dimenzie integrácie a to jazykové znalosti, občianstvo alebo sebaidentifikáciu. Pri objasňovaní, ako súvisí integrácia migrantov s ekonomickými nákladmi, sa v prvom rade treba sústrediť na jazyk, ktorým sa hovorí v domácnosti migranta. Znalosť jazyka hostiteľskej krajiny je rozhodujúca pre každý druh každodennej interakcie. Preto nie je prekvapujúce, že odborníci vo svojich výskumoch poukazujú na výhodu na trhu práce pre migrantov, ktorí ovládajú jazyk hostiteľskej krajiny.

Kultúrne aspekty integrácie migrantov majú podľa odborníkov presah do sociálnej, politickej a ekonomickej roviny integrácie (Kymlicka 1995). Podmieňujú ekonomický úspech migranta v hostiteľskej krajine a celkovú sociálnu integráciu do autochtónnej spoločnosti. Medzi kultúrne aspekty úspešnej integrácie migrantov zaraďujeme jeden z hlavných aspektov integrácie a to ovládanie jazyka. Okrem uvedeného aspektu do tejto oblasti patrí zisk občianstva, ponechanie, respektíve osvojenie si kultúrnych vzorcov autochtónnej spoločnosti (Penninx 2004; Kriglerová-Gallová, Kadlečíková, Lajčáková 2009).

Európska komisia vo svojich štatistických údajoch upozorňuje pri problematike integrácie migrantov na najvplyvnejšie aspekty a to na zamestnanosť, vzdelávanie a aktívna účasť v spoločnosti. Dôvody medzier v integrácii migrantov z tretích krajín sa väčšinou týkajú zaostávania vo vzdelávaní, jazykových bariér, diskriminácie, nerovnomernému prístupu k zamestnaniu a dôstojnému bývaniu a sociálnym službám. (Európska Komisia 2018).

Osvojenie si jazyka autochtónnej spoločnosti v Integračnej politike SR

Vláda SR prijala v roku 2014 dokument *Integračná politika Slovenskej republiky* (2014), ktorý si za úlohu dával uznať migrantom princípy rovnosti, spravodlivosti a rešpektovania ľudskej dôstojnosti každému obyvateľovi a obyvateľke Slovenskej republiky a zabezpečiť im adekvátnu integráciu v siedmich oblastiach: samosprávne kraje, bývanie, kultúrna a spoločenská integrácia, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie, zamestnanosť a sociálna ochrana, občianstvo Slovenskej republiky. V dokumente *Integračná politika Slovenskej republiky* (2014) bolo naformulovaných viacero cieľov pre ze-

fektívnenie samotnej integrácie. Ako najdôležitejšie môžeme uviesť: „existencia koordinovaných a navzájom prepojených nástrojov a aktivít, vrátane činnosti civilnej inštitúcie prvého kontaktu pre cudzincov, informačných, poradenských centier pre cudzincov a komplexných nástrojov predprícho-dovej a poprícho-dovej orientácie vrátane zapojenia členov komunít migrantov do procesu integrácie, ktorí pracujú priamo s komunitami migrantov v regiónoch."

Samotný dokument deklaruje, že: „integračná politika má odrážať aktuálne potreby cieľovej skupiny, tak ako sú indikované príslušnými, zodpovednými aktérmi v oblasti integračných politík." Integračná politika zdô-razňuje dôležitosť zamestnania cudzincov, zapojenia ich do zdravotného a sociálneho systému, zabezpečenia rovného prístupu k vzdelávaniu, jazykovej spôsobilosti, a iné. Slovenská republika v dokumente zdôrazňuje ovládanie jazyka autochtónnej spoločnosti ako faktor pre spokojný a plnohodnotný život.

Ovládanie jazyka autochtónnej spoločnosti predstavuje podľa odborníkov „alfu a omegu" správnej integrácie, keďže jazyk ako jeden z najdôležitejších faktorov, ktoré vplývajú na integráciu migrantov prechádza aj do ostatných aspektov. Prístup k zdravotnej starostlivosti, prístup k vzdelávaniu, zamestnanie sa, prístup k ubytovaniu, vo všetkých uvedených aspektoch zohráva osvojenie si jazyka autochtónnej spoločnosti kľúčovú rolu.

V *Integračnej politike SR* ovládanie slovenského jazyka migrantmi netvorí samostatnú kľúčovú kapitolu, v ktorej by boli podrobne rozpracované ciele, opatrenia a postupy, ktorými by migranti si osvojili jazyk autochtónnej spoločnosti. Naopak, dôležitosť osvojenia si jazyka je zmienená v cieľoch a vo viacerých kľúčových oblastiach opatrení *Integračnej politiky SR* a to bývanie, kultúrna a spoločenská integrácia, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie, zamestnanosť a sociálna ochrana, občianstvo Slovenskej republiky.

V prístupe k zdravotnej starostlivosti integračná politika upriamuje pozornosť na jazykovú bariéru, ktorá vplýva na využívanie zdravotných služieb samotnými migrantami. V oblasti zamestnanosti a sociálnej ochrany, ktorá predstavuje jeden z najdôležitejších faktorov integrácie migranta do autochtónnej spoločnosti sa uvádzajú aspekty, ktoré na neho vplývajú: dosiahnuté vzdelanie, pracovné skúsenosti, znalosť jazyka autochtónnej spoločnosti, etnický pôvod migranta, kultúrna a náboženská „blízkosť". Oblasť kultúrnej a sociálnej integrácie približuje konkrétne fázy samotnej integrácie a upriamuje pozornosť na zoznámenie s jazykom autochtónnej spoločnosti, jej kultúrou, hodnotami a pravidlami života. Oblasť bývania, naopak upozorňuje, že v prvotnej fáze žitia migrantov v cieľovej krajine nie je jazyková znalosť na určitej úrovni a preto poukazuje na dôležitosť vytvorenia

opatrenia, kedy bude poskytovaná informácia o bývaní na hlavnom webovom sídle MPSVR SR v dvoch jazykoch. Oblasť občianstva Slovenskej republiky poukazuje na vysoké nároky v oblasti naturalizácie žiadateľov o občianstvo SR a to preukázanie ovládania slovenského jazyka slovom aj písmom a všeobecných znalostí o SR a iné.

Oblasť vzdelávania sa najpodrobnejšie zo všetkých vyššie uvedených oblastí venuje osvojeniu si jazyka. V prvom rade poukazuje na deti migrantov a ich právo k vzdelávaniu, ktoré priamo súvisí s povinnosťou dieťaťa ovládať vyučovací jazyk školy, ktorú na Slovensku navštevujú. Pri nedostatočnom ovládaní jazyka dieťaťom si ako riešenie uvedeného problému dáva za cieľ prijať cielené opatrenia v rámci vzdelávacieho systému, aby zabezpečili školopovinným deťom migrantov získať plnohodnotné vzdelanie. Ako opatrenie navrhuje IP: „vytvoriť a zaradiť do ponuky programov kontinuálneho vzdelávania pedagógov vzdelávací program na výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka." Iné opatrenie, ktoré by pomohlo deťom migrantov osvojiť si slovenský jazyk dokument neponúka.

Ďalšiu kategóriu v tejto oblasti predstavujú dospelí migranti a ich prístup k jazykovej príprave a kurzom. Dokument (Integračná politika Slovenskej republiky 2014: 25) poukazuje na významné bariéry integrácie a to konkrétne na neznalosť respektíve nedostatočnú znalosť slovenského jazyka po príchode na Slovensko, ale aj: „neznalosť právnych noriem a fungovania inštitúcií SR, systém uznávania odborných kvalifikácií a nedostatočne rozvinutý systém ďalšieho vzdelávania v podobe rekvalifikačných kurzov či dostupných programov celoživotného vzdelávania."

Dokument Integračná politika SR (2014: 25) reaguje na absenciu systému poskytovania bezplatných základných jazykových kurzov. Pre migrantov bývajú jazykové kurzy, najmä na začiatku pobytu v cudzej krajine, finančne nedostupné. Absenciu bezplatných jazykových kurzov hradených vládou suplujú mimovládne a medzivládne organizácie ako IOM, Mareena a iné. Aj samotný dokument vidí v bezplatných jazykových kurzoch „vysoko návratnú investíciu" do budúcnosti. V rámci dôležitosti ovládania slovenského jazyka (Integračná politika SR 2014: 26) upriamuje pozornosť aj na dospelých migrantov a ako opatrenie navrhuje: „zostaviť a ponúkať štandardizované kurzy slovenského jazyka pre dospelých cudzincov podľa Európskeho referenčného rámca s možnosťou získať osvedčenie o stupni dosiahnutej jazykovej spôsobilosti. Sprístupniť učebnice a metodické pomôcky potrebné na výučbu slovenského jazyka pre dospelých cudzincov v rámci štandardizovaných kurzov. Vytvoriť pracovnú skupinu s cieľom vytvorenia regionálne dostupných kurzov slovenského jazyka pre dospelých cudzincov."

Z uvedeného vyplýva, že absentuje samostatná časť v dokumente Integračná politika Slovenskej republiky, ktorá by sa zameriavala na osvojenie si jazyka autochtónnej spoločnosti (slovenského jazyka).[1] Najväčší priestor získalo osvojenie si jazyka migrantami v oblasti vzdelávania, kde boli naformulované konkrétne ciele a opatrenia ako pomôcť s osvojovaním si jazyka nielen deťom migrantov ale aj dospelým. Opatrenia pre osvojenie si slovenského jazyka dospelými mnohonásobne prevyšovali opatrenia pre osvojenie slovenského jazyka deťmi migrantov. V ostatných oblastiach, do ktorých presahuje v rámci integrácie osvojenie si jazyka autochtónnej spoločnosti, bola stručne popísaná jeho dôležitosť.

Záver

Ovládanie jazyka autochtónnej spoločnosti, respektíve jazyková integrácia migrantov predstavuje v súčasnosti kľúčovú rolu a prechádza do rôznych oblastí procesu integrácie. Ako bolo uvedené v úvode príspevku, vstupnou bránou k úspešnej integrácii je jazyk a nástroj k dosiahnutiu integrácie je integračná politika. Keďže cieľom integračnej politiky je včleniť cudzincov do spoločnosti, cieľom príspevku bolo priblížiť úlohu ovládania jazyka za pomoci analýzy vládneho dokumentu *Integračná politika SR*. Z dôvodu špecifickosti konferenčného príspevku a jeho rozsahu, sa text zameriava v prvom rade na diskurz problematiky ovládania jazyka autochtónnej spoločnosti medzi vedcami a akademikmi a následne za pomoci analýzy dokumentu *Integračná politika Slovenskej republiky* identifikovať úlohu osvojenia si slovenského jazyka v integrácii. Ako bolo vyššie uvedené najväčší priestor v rámci jazykovej integrácie predstavovala oblasť vzdelávania, kde boli naformulované konkrétne ciele a opatrenia ako pomôcť s osvojovaním si jazyka nielen deťom migrantov ale aj dospelým. Samotná kapitola, prípadne časť, ktorá by sa zameriavala iba na ciele a opatrenia k dosiahnutiu ovládania slovenského jazyka migrantmi v celom dokumente absentuje.

Uvedená problematika otvára priestor podrobnejšiemu výskumu so zameraním na kvalitatívnu obsahovú analýzu, prípadné porovnanie priestoru, ktorý je udelený osvojeniu si jazyka v susedných štátoch, respektíve štátoch Vyšehradskej štvorky. Rovnako prospešné pre ďalší výskum by bolo porovnanie formulácii opatrení a cieľov pre dosiahnutie efektívnej jazykovej integrácie v uvedených štátoch a v Slovenskej republike. Na základe takéhoto výskumu by sa možno posilnila požiadavka na úspešnejšie aplikovanie jednotlivých nástrojov integračnej politiky.

[1] Pre podrobnejšiu analýzu slovenskej integračnej politiky pozri aj Seresová 2022.

Problémom integračnej politiky je nezáujem politickej elity o túto tému. Politici artikulujú migráciu skôr ako problém bezpečnosti, prezentujú spôsoby, ako (iregulárnych) migrantov zastaviť ešte pred hranicami, ale vôbec sa nevenujú problematike integrácie (Štefančík, Stradiotová, Seresová 2022). A to aj napriek tomu, že počet migrantov na Slovensku z roka na rok rastie a po začatí ruskej invázie na Ukrajine je táto otázka viac než aktuálna. V politickom diskurze však táto problematika absentuje, čo môže spôsobovať problémy v integrácii migrantov s povoleným pobytom na Slovensku. Slovensko tak ako keby opakovalo tú istú chybu, ako niektoré štáty v západnej Európe, ktoré si až po dlhom čase uvedomili, že migranti sa do štátu pôvodu nevrátia, naopak, vďaka rôznym ľudsko-právnym dohovorom budú migranti pozývať svojich rodinných príslušníkov s cieľom zlúčenia rodiny, čím sa počet migrantov ešte viac zvýši. Aj preto je na mieste posunúť debatu o migrácii k integrácii aj v rámci slovenského politického diskurzu.

Literatúra

BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005): *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Masarykova univerzita, s. 88-93.

BLEAKLEY, H.; CHIN, A. (2010): Age at Arrival, English Proficiency, and Social Assimilation among US Immigrants. *American Economic Journal: Applied Economics*, 2(1): 165-192. https://doi.org/10.1257/app.2.1.165

CLARK, W. A. V. (2003): *Immigrants and the American Dream*. New York: The Guildford Press, s. 164-167.

ČIEFOVÁ, M. (2020): Intercultural Education as a Tool for Migrants' Integration. *Economic review = scientific journal of the University of Economics Bratislava*, 49(2): 142-161

Európska Komisia (2018): *Inclusion of non-EU migrants*. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1274&langId=en> [15. 9. 2023].

EXTRAMIANA, C.; PULINNX, R.; Van AVERMAET, P. (2014): *Linguistic integration of adult migrants: Policy and practice draft report on the 3rd Council of Europe Survey*. Strasbourg, France: Council of Europe.

FAIST, T. (2004): Staatsbürgerschaft und Integration in Deutschland: Assimilation, Transstaatlichkeit und kultureller Pluralismus. In: BIZEUL, Y. (eds.): *Integration von Migranten. Französische und deutsche Konzepte im Vergleich*. Wiesbaden: Deutscher Universitätsverlag, s. 84-85.

GARCÍA, O. (2017): Problematizing linguistic integration of migrants: The role of translanguaging and language teachers. In: BEACCO, J. C.; KRUMM, H. J.; LITTLE, D.; THALGOTT, P. (eds.): *The linguistic integration of adult migrants/L'intégration linguistique des migrants adultes*, s. 11-26.

GOODMAN, S. W. (2010): Integration Requirements for Integration's Sake? Identifying, Categorising and Comparing Civic Integration Policies. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(5): 753-772. https://doi.org/10.1080/13691831003764300

IOM. (2013): *Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union*. Brussel: IOM.

JOPPKE, C. (2017): Civic integration in Western Europe: three debates. *West European Politics*, 40(6): 1153-1176. https://doi.org/10.1080/01402382.2017.1303252

KRIGLEROVÁ-GALLOVÁ, E.; KADLEČÍKOVÁ, J.; LAJČÁKOVÁ, J. (2009): *Nový pohľad na staré problémy. Multikulturalizmus a kultúrna integrácia migrantov na Slovensku*. Bratislava: CVEK, s. 12.

KYMLICKA, W. (1995): *Multicultural Citizenship. A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford: Clarendon Press.

LIĎÁK, J.; ŠTEFANČÍK, R. (2022): *Úvod do migračných štúdií: Politologické kontexty*. Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů.

MPSVR SR (2014): Integračná politika Slovenskej republiky. <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/informacie-cudzinci/integracna-politika.pdf> [20. 9. 2023].

OBERNDÖRFER, D. (2001): Integration der Ausländer im demokratischen Verfassungsstaat: Ziele und Aufgaben. In: Rat für Migration (RfM) (eds.): *Integration und Illegalität in Deutschland*. Osnabrück: Selbstverlag, s. 11-29.

PENNINX, R. (2004): Integration of migrants. Economic, social, cultural and political dimensions. In: Population Challenges and Policy Responses. European Population Forum, < www.unece.org/ead/pau/epf/penninx.pdf> [30. 10. 2023].

PŘÍVARA, A.; KINER, A. (2021): Immigrant Employment in the Slovak Hospitality Industry: Profiles, Experience, and Education. *Journal of Tourism and Services,* 11(21): 166-182. https://doi.org/10.29036/jots.v11i21.223

SERESOVÁ, T. (2022): Transformation of Integration Policies: The Case of the Slovak and Czech Republic. *Ekonomické rozhľady – Economic Review*, 51(1), 74-97. https://doi.org/10.53465/ER.2644-7185.2022.1.74-97

STOJAROVÁ, V. (2019): Migration Policies of the Czech and Slovak Republics since 1989. Restrictive, Liberal, Integrative or Circular? *Transylvanian Review of Administrative Sciences,* 56E: 97-114. https://doi.org/10.24193/tras.56E.6

ŠTEFANČÍK, R.; LENČ, J. (2012): *Mladí migranti v slovenskej spoločnosti. Medzinárodná migrácia, moslimovia, štát a verejná mienka.* Brno: Tribun EU.

ŠTEFANČÍK, R.; STRADIOTOVÁ, E.; SERESOVÁ, T. (2022): A Missing Piece: The Absence of Discussion About Integration Policy in the Slovak Migration Discourse. *Migration Letters*, 19(6): 971-987. https://doi.org/10.33182/ml.v19i6.2780

TEKE LLOYD, A. T.; SIRKECI, I. (2022): A Long-Term View of Refugee Flows from Ukraine: War, Insecurities, and Migration. *Migration Letters,* 19(4): 523-535. https://doi.org/10.33182/ml.v19i4.2313

Kontakt:

Mgr. Terézia Seresová, PhD.

Katedra románskych a slovanských jazykov
Fakulta aplikovaných jazykov
Ekonomická univerzita v Bratislave

Department of Romance and Slavic Languages
Faculty of Applied Languages
University of Economics Bratislava

Email Address: terezia.seresova@euba.sk
ORCID: 0000-0002-9413-5517